

Ruska šola

Vse – veselje, razočaranja, nova spoznanja o sebi, karierna in življenjska usmeritev – se prične s šolo, in v tem primeru ruska šola ni izjema. Tema je tako obsežna, da bi lahko zlahka napisala knjigo, a se bom omejila le na nekaj dejstev in dogodkov.

V Rusiji je tudi **srednja šola obvezna** za vsakega državljana. Državljan Rusije mora biti pismen, razgledan in izobražen. In pika. To je podlaga za nadgrajevanje osebnostnega razvoja in vsega ostalega v življenju. Ko smo bili v šoli, smo večkrat tarnali, zakaj se moramo učiti to ali ono stvar, ki je nikoli (!) ne bomo potrebovali. Zdaj pa sem vesela, da toliko vem in da moji možgani niso počivali. Pa tudi logaritmi in integrali me več ne motijo tako zelo.

V Rusiji grejo otroci v šolo s sedmimi leti, ko jih starši pripeljejo v ustanovo, ki se ji reče »*srednja šola za splošno izobrazbo*«. Ja, srednja šola s sedmimi leti! Od zdaj bo ta stavba deset ali enajst let nudila odraščajoči osebi ne samo dom, kjer se pridobivajo znanja (ruska šola je znana po tem, da je zahtevna), temveč dom, kjer te imajo radi, te razumejo, včasih skregajo oz. okarajo, tudi kaznujejo, a te imajo še vedno radi in so zate odgovorni. Skratka, je tudi enajsta šola, kakor bi temu rekli v Sloveniji. **Razredničarka postane druga mama**, učitelj športne vzgoje pa je drugi oče - strog in neizprosen. Za ogrevanje pretečemo okoli pet kilometrov, in to v vsakem vremenu – jeseni, pozimi, spomladi - v kratkih hlačah, pri čemer ne smemo niti piskniti (ali vsaj ne tako, da te učitelj sliši, saj bi v nasprotnem primeru za "nagrado" dobili še dodatnih par kilometrov teka). Pa naj bo zunaj minus ali poledica. Ali pa dež in luže do kolen. Ali sonce. Ali potres s cunamijem in sončnim mrkom. Vse je možno in se da. Nič ni nemogoče. Red mora biti. In vzdržljivost. In vse zato, da ste učenci zdravi - kot se zagovarja učitelj - v kar mi, učenci, pošteno dvomimo, ker pri vsaki uri športne vzgoje umiramo. Ali vsaj tisti trenutek želimo, da bi. Kdo ve, mogoče pa imamo Rusi ravno zato tako dobre športnike?

No, pravzaprav se še en učitelj poteguje za vlogo družinskega člana oz. bolj za očima. Ali pa za dedka, ki a priori, brez razloga, sovraži vse svoje vnuke. Ta nima tiste odločne miline v očeh in ga sploh ne skrbi za naše zdravje. Puško kalašnikov spusti iz rok le za to, da nam vpiše enko v redovalnico. Imenuje se **učitelj vojaške vzgoje**. Upokojeni oficir. No comment. Zdaj ni več tega predmeta, spomin nanj pa je v meni še vedno globoko zasidran, in to v obliki učne granate in plinske maske. Skratka, **šola je to, kar bomo do konca življenja nosili v svojem srcu**.

Vsako leto se pouk v šolah prične 1. septembra, in sicer s tako imenovanim prvim šolskim zvoncem (po rusko *perviy zvonok*) in *linejko* (postroj). Gre za dogodek, ki je tesno povezan s **praznikom znanja**, ki ga v Rusiji praznujemo 1. septembra. Dogodek je svečan in ganljiv ne le za prvošolce, temveč za vse - starše, učitelje in učence vseh starosti. *Linejka* (postroj) je v slovenskem dobesednem prevodu »ravnilo«, ki v alegoričnem pomenu namiguje tudi na usmeritev v življenju. *Prvi zvonec* pa je prvo zvonjenje, ki ga z zvončkom sproži eden od prvošolcev, medtem ko ga na ramenih nosi učenec, za katerega je ta dogodek zadnji, saj se bo že v naslednjem letu podal na fakulteto, no, ali pa v fakulteto življenja. Na ta dan nimamo pouka, imamo pa igre, športna in druga tekmovanja, ki se odvijajo v prostorih šole z namenom, da se prvošolčki lažje adaptirajo, medtem ko drugi - izkušeni in udomačeni mački - zgladijo ta neizogiben prehod od brezskrbnih počitnic k učenju.

Ruska šola še zmeraj nosi noto tradicionalnosti, ki pa ji ne smemo na prvo žogo dodati slabšalnega prizvoka. Ta tradicija se izraža v svečanosti šolskih dogodkov, v vzgojno-izobraževalnem okvirju, v položaju in prezenci učiteljev, ki morajo prav na vsaki uri govoriti izključno zbornu ruščino in predstavljati simbol ruske etikete. Nobenih kavbojk in majic ter športne obutve za učitelje. Izključno stroga oblačila, skladna z modo in trendi,

elegantna obutev in skromni modni dodatki. Kljub temu seveda ne gre za strogo šolo s šibo, kot bi lahko zmotno pomislili. **Skoraj vedno je učitelj v ruski šoli več kot samo učitelj.** Ta skozi leta šolanja otroka postane član družine.

V življenju vsakega posameznika je več učiteljev. Ta poklic, ki sem si ga nekoč izbrala tudi sama, še zdaleč ni lahek, ker smo učitelji vendarle ljudje, ki pomembno vplivamo na oblikovanje osebnosti. Zato zmeraj poudarjam, da se mora vsak učitelj zavedati velike odgovornosti, ki jo nosi. Lahko se obrne na vsakega posameznika, mu preda svoje znanje in čez leta nudi kakovostno prijateljstvo.

Ne gre zanikati, da so praviloma prvi vzor, prvi mentor in učitelj vsake osebe njegovi starši, a je družba že od nastanka tovarniškega načina življenja, povezanega z globalno industrializacijo, urejena tako, da **vzgojo otroka delno nosijo druge organizacije** - vrtci in šole. Učitelj je, zlasti v osnovnih razredih, za otroke pokazatelj poštenosti, nepristranskosti in moralne podpore. In zakaj tako dolgo gnetem in mesim o vlogi učitelja? Ker je vloga učitelja v ruski šoli, ki traja kar deset ali enajst let, večja kot drugod, saj učence spremlja vse od malih nog pa do samostojnih odraslih oseb isti učiteljski kolektiv in isti prostor. Zato lahko rečemo, da te tako dolgo druženje z istimi ljudmi močneje zaznamuje kot sistem, kjer sta osnovna in srednja šola ločeni. Ruski učenci se lahko po opravljenem devetem razredu sicer odločijo, da šolanja v tej ustanovi ne nadaljujejo, temveč se preusmerijo v poklicno specializacijo. Takšnih učencev pa je relativno malo. Praviloma učenci šolanje nadaljujejo v istem učnem sistemu in s končanim 11. razredom pridobijo izobrazbo ekvivalentno slovenski srednji šoli.

»Če želite nekaj doseči, se morate potruditi«. Trudimo se pri pouku, pri dobrodelnih akcijah, pri organizaciji nešteti dogodkov, ki se odvijajo med poukom in izven šole. Trudimo se pri opremljanju šole, pri ureditvi različnih projektov, na olimpijadah, potovanjih, druženjih, pohodih, razrednih plesih (*ah, ta prva otroška zaljubljenost*). Življenje je pestro, zanimivo in te vedno spodbuja k iskanju novih kreativnih rešitev. Pleskanje ograje z zeleno oljno barvo (*adijo, počivajte v miru moje drage lepe kavbojke!*). Zbiranje starega železja (*še zdaj se spominjam tiste zelo težke bane iz litega železa, ki smo jo štiri deklice z rožljanjem in treskom ter neizmernim naporom vlekli čez tire tramvajske proge*). Organizacija predstave z lastnoročno zašitimi kostumi iz maminih ali očetovih starih ali ne preveč starih oblačil. (*Mami, nujno potrebujem, sicer bom dobila enko!* – zdaj lahko že odkrito povem, da je to glede enke bila laž). Sami pišemo scenarije in besedila pesmi na znane melodije ali pripravimo parodije na učitelje, ki se prepoznavajo, vendar niso jezni, kvečjemu veseli, da smo jih omenili. Samo tistim, ki jih imamo radi, si dovolimo smejati se. Zakaj pa so učitelji naenkrat tarče posmeha? Ja, kaj pa so na govorilnih urah z našimi starši tako zavzeto razpravljati o naših ocenah in vedenju.

Ko so bili naši starši na govorilnih urah, smo v hipu pospravili stanovanje, pomili posodo, skuhalo večerjo in se pridno posedli za mizo, na kateri je učbenik matematike/fizike/angleščine/kemije ... Že to bi zadostovalo, ker smo razumeli situacijo. Mislite, da so naša prizadevanja zalegla? Kje pa! Še teden dni nismo smeli ven, niti ne k telefonu, kadar so nas klicali prijatelji. Zato je parodija na učitelje bila naše majhno nedolžno maščevanje - jed, ki je morala biti na šolskem jedilniku. A kljub vsemu smo naše učiteljice in učitelje, imeli radi in jih imamo radi še danes. **So tisti, ki jim ni vseeno za nas, zato imajo na nas velik vpliv.** Za razliko od tistih, ki nam ne pridejo do živnega. In zato *šolo obožujemo!* Mali smo, a moramo, prisiljeni smo razumeti, da se nič ne zgodi brez napora. In prav k temu so spodbujali že revolucionarni voditelji, ki so želeli iz naroda poljedelcev in predelovalcev surovin izobraziti narod, ki bo spoštoval in cenil vsak aspekt kulture izobraževanja. Zdi se, da je bila propaganda šolanja takrat tako močna, da še danes ostaja ena izmed najbolj izrazitih družbenih dediščin znamenite ruske revolucije.

Zanimivost ruske šole so tudi **uniforme**, ki so v mnogih državah sveta sestavni del šolskega življenja. V Rusiji so šolsko uniformo preklicali že leta 1994, medtem ko je ruska vlada vrnila nošnjo uniform ponovno 1. septembra 2013. Izbira sloga šolske uniforme je odvisna od posamične šole in od starševskega kolektiva, najpogosteje so to krila in bluze s suknjičem ali brezrokavnikom za dekleta in klasična obleka s srajco za dečke. Uvedba šolskih uniform lahko učencem pomaga, da postanejo eno moštvo. Toda po drugi strani lahko govorimo o izgubi individualnosti - saj lahko uniforma odvzame možnost izražanja preko sloga oblačenja. Ne glede na še zmeraj aktualno debato uniforme zaenkrat ostajajo del ruskega izobraževalnega sistema. Ko sem jaz obiskovala šolo, smo deklice nosile **rjave obleke z belimi ovratniki in predpasnike z volančki** - za vsak dan črne, za svečane dogodke pa bele barve. Medtem so dečki imeli modre obleke s srajcami (bele in svetlo modre barve). Skozi leta učenja so se dodatki k uniformi spreminjali, ti pa so pomenili pripadnost neki posamezni organizaciji. Na začetku je bila značka *oktjabrjonka* (*oktjabrjonok* je neke vrste mlajši prijatelj in idejni privrženec pionirja), potem je na vrsto prišla pionirska značka z rdečo rutico in čepico. Temu je sledila še komsomolska značka. Zdaj tega več ni.

Podobno kot v Sloveniji učenci zadnjih letnikov (v Rusiji je to 11. razred) pred koncem šolanja opravljajo **zrelostni preizkus v obliki enotnega državnega izpita** (imenovanega EGE/*ЕГЭ*), vendar je število predmetov, iz katerih se opravlja izpit, nekoliko večje - 15. Tako kot pri slovenski maturi se učenci z vsakim letom sprašujejo o smiselnosti in vlogi njegovega obstoja, saj vpliva na možnost vpisa na fakultete. V Rusiji je namreč priti na zeleno fakulteto mnogo težje, saj je konkurenca mestoma resnično neznosna, obenem pa vsi študijski programi niso brezplačni, temveč so brezplačni le za odličnjake. Biti odličnjak je v ruski šoli resnično težko!

Enajstletno šolsko druženje in hkrati moje pisanje pa zaokroži poseben dogodek *poslednji zvonok* oziroma **zadnji zvonec**, ki ga prav tako sproži prvošolec, a za starejše učence zveni zadnjič. Zadnji zvonec, po katerem se nikoli več ne bodo posedli med šolske klopi kot učenci te šole. Gre za vesel in hkrati žalostni dogodek (25. maj) - nekaterim, mlajšim učencem, napoveduje le dolge trimesečne poletne počitnice, učencem 11. razreda pa vstopnico v polnoletnost, s številnimi presenečenji in izzivi. Kot vsakdo tudi jaz pomnim, da čas med prvim in zadnjim zvoncem mine hipoma. Zadnji zvonec naznanja tudi začetek zaključnih izpitov. Vsi učitelji in učenci se zberejo na šolskem dvorišču ali v zbornici na slovesnosti. Na ta dan so vsi praznično oblečeni: dekleta so v šolskih uniformah, fantje pa v svečanih oblekah. Učenci zaključnih razredov se sprehodijo do lokacije prireditve skozi »hodnik iz prvošolcev«, saj se ti postavijo v dve ravni vrsti, med njimi pa je pot, ki vodi iz otroštva. Nato starejši učenci podarijo mlajšim prijateljem iz prvega razreda različna darila, predvsem šolske potrebščine (zvezke, pisala, barvne svinčnike, risbe itd.). Na koncu praznika se običajno oglasi zvonec, ki ponazarja zadnji šolski zvonec. Prvošolka ali prvošolec, ki jo v rokah nosi enajstošolka ali enajstošolec, pozvoni. Nato starejši učenci v zrak spustijo balone in zaplešejo valček. Bivši učenci vsako leto, 5. oktobra (na svetovni dan učiteljev), hitimo čestitati in se zahvaliti našim učiteljem.

Šola ne daje samo znanja, v njej najdemo prijatelje, od katerih bodo mnogi šli naprej z nami v življenju. **V šoli se zavedamo vrednosti prijateljstva, saj nas učenje povezuje.** Tako je povsod, ne le v ruski šoli.

Elena Ponudič,

predavateljica ruščine v DOBINEM jezikovnem centru